

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 10242/09

בפני : כבוד השופטת מ' נאור
כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט י' עמית

המערערים : 1. עו"ד משה בלטר
2. מעש כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ

נ ג ד

המשיבים : 1. אילנה מוזר
2. יעקב כהן
3. אריאלה כהן
4. חיים גולדשטיין
5. אילנה גולדשטיין
6. עו"ד צבי מנדל

משיבים פורמלים : 7. נחמיה גנות
8. אשטרום פרוייקטים בע"מ
9. דניה סיבוס אחזקות בע"מ
10. אפריקה ישראל מגורים בע"מ
11. חגי מן ואח'

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז
בתיק תנג 14914-11-08 שניתן ביום 12.11.2009 על ידי
כבוד השופט י' שיינמן

תאריך הישיבה : ט"ו בשבט התשע"א (20.1.2011)

בשם המערער 1 : עו"ד רענן בר זוהר, עו"ד משה בלטר
בשם המערער 2 : עו"ד יורם תובל, עו"ד אגם חייק
בשם המשיבים 6-1 : עו"ד אברהם רם גמליאל
בשם המשיבה 8 : עו"ד מיכאל פירון
בשם המשיבות 9 : עו"ד יעקב וקסלר
בשם המשיבים 11-19 : עו"ד אילן אמודאי

פסק-דין

השופט י' עמית:

ערעור שעניינו אי פסיקת הוצאות.

1. ביום 27.11.2008 הגישו המשיבים בקשה לאשר להם להגיש בשם המערערת
2, כנגד המערער 1 ומשיבים נוספים, תביעה נגזרת בסכום "הצנוע" של 161,570,000
ש. הבקשה על נספחיה השתרעה על פני מאות עמודים ונטען בה, בתמצית שבתמצית,

כי המערערים סיכלו ביצוען של החלטות הקשורות בהרחבת המושב ובכך גרמו לנזק כבד לבעלי הנחלות ולאגודה השיתופית.

המערערים, כל אחד לחוד, הגישו תגובתם לבקשה, תגובה שמטבע הדברים השתרעה על פני עשרות ומאות עמודים, ובמסגרתה טענו הן לסילוק העתירה על הסף והן לסילוקה לגופו של עניין, בין היתר מחמת התיישנות וכיוצא באלה טענות.

2. בעקבות דיון מקדמי שנערך בפני כבוד הנשיאה השופטת הילה גרסטל בבית המשפט המחוזי מרכז, הגישו המשיבים בקשה לתקן את עתירתם. הבקשה נענתה בהחלטתה של כבוד הנשיאה גרסטל מיום 31.5.2009, שבה נאמר:

“דעתי אינה נוחה מדרך ניהול הבקשה לאישור התביעה הנגזרת על ידי המבקשים ובאי כוחם. לא אמנה כעת את כל התהיות שמעלה הבקשה, הייצוג, השינוי במיהות המבקשים, והמחדלים הקשורים במועדים השונים להגשת כתבי בי דין, אך אציין רק כי מי שלוקח על עצמו ניהול בקשה לאישור תביעה נגזרת ששוויה, אם תאושר הבקשה, מגיע כדי עשרות רבות של מיליוני ₪, חייב לנהוג זהירות רבה ביותר בניהול ההליך, שאם לא כן, יכול שהתוצאות תהיינה קשות ביותר מבחינתו...”

בעקבות ההחלטה הוגשה בקשה מתוקנת לאישור התביעה הנגזרת, שהשתרעה אף היא על פני מאות עמודים, אם כי סכום התביעה הוקטן לסכום “צנוע יותר” של 155,530,000 ₪.

ביום 13.9.2009 התקיימה ישיבה נוספת בפני כבוד הנשיאה גרסטל, במהלכו הוצע למשיבים לחזור בהם מהבקשה אך משדחו את הצעת בית המשפט נקבע התיק לשמיעה בפני כבוד השופט שיינמן.

3. הצדדים התייצבו אפוא לשמיעת הבקשה ולחקירת המצהירים. בשלב מסויים במהלך חקירתו הנגדית של המשיב מס' 6, המצהיר מטעם המשיבים, המליץ בית המשפט למשיבים למחוק את הבקשה. המשיבים קיבלו את המלצת בית המשפט וביקשו לחזור בהם מהבקשה לאישור התביעה הנגזרת. המערער 1 הודיע מפורשות כי הוא נכון לדחיית התביעה, אך הוא דורש הוצאות שאם לא כן הוא מבקש ומסכים להמשיך את הדיון בתיק. גם ב"כ המערערת 2 הצהיר כי הוא עומד על הוצאות כתנאי

לדחיית הבקשה. בסופם של חילופי דברים הצהירו באי כוח המשיבים לפרוטוקול כלהלן:

"לשאלת בית המשפט, ברור לנו כי בית המשפט לא הבטיח לנו, במישרין או בעקיפין, כי לא ייפסקו הוצאות, אלא אך ורק כי בית המשפט יקח בחשבון את העובדה שהתובעים נענו להצעת בית המשפט למחיקה או לדחיית התביעה כאמור לעיל".

4. ויהי אחר הדברים האלה, נתן בית המשפט החלטה כי פסק הדין יישלח לצדדים, ולמחרת ניתן פסק דינו, לפיו החליט שלא לפסוק הוצאות לטובת המערערים. בהחלטתו נתן בית המשפט משקל לכך שהמשיבים הצהירו כי הם חוזרים בהם מהתובענה "כדי ליצור אורה טובה יותר בישוב בו מתגוררים התובעים ורוב הנתבעים, על מנת ליצור מצע נוח יותר להידברות בעתיד ולקידום אינטרסים משותפים של המושב, תוך הבנה והידברות ומבלי להיזקק להליכים משפטיים". הצהרה זו של המשיבים, כי בכוונתם לשכוח את כל אירועי העבר ופניהם נשואות לעתיד, היא אשר שכנעה את בית משפט קמא כי אין להטיל הוצאות על המשיבים.

בית משפט קמא עמד על כך שאכן המערער 1 נפגע גם באופן אישי, לא רק בשל היקף העבודה שנגרמה לו אלא גם בשל הטענות שהופנו כלפיו. עם זאת, מאחר שגם אם היה משית הוצאות על המשיבים, לא היה בכך לכסות אפילו חלק קטן ומזערי מהנזקים להם טוען המערער 1, מנקודת ראותו-שלו, החליט לנהוג עמו דין שווה לנתבעים האחרים ולא לזכות אף אותו בהוצאות.

על כך נסב הערעור שבפנינו.

5. המערערים הצביעו על נסיבות מחיקת הבקשה ועל היקף העבודה האדיר שהושקע על ידם על מנת להדוף את הבקשה. מנגד, טענו המשיבים כי חזרו בהם מהבקשה בהמלצת בית המשפט ולאחר שבמהלך הדיון עלתה דרך אפשרית אחרת לקדם את הפרוייקט במושב.

6. ככלל, אין דרכה של ערכאת ערעור להתערב בפסיקת הוצאות. לא בנקל ייענה בית המשפט לערעור המתייחס להוצאות ובתי המשפט מתייחסים בדרך כלל במורת רוח לערעורים הנסבים על סוגיה זו בלבד (ראו, לדוגמה, ע"א 9296/03 אהרוני נ' מנשה, פ"ד נח(2) 301, 304-305 (2003); ע"א 9545/04 סיעת ביאליק נ' סיעת יש

עתידי לביאליק, פ"ד ס(1) 391 (2005) (להלן: סיעת ביאליק)). כלל זה כוחו יפה הן לגבי גובה ההוצאות שנפסקו והן כאשר הערכאה הדיונית מחליטה שלא לפסוק כלל הוצאות לזכות מי מהצדדים. לשופט הערכאה הדיונית שיקול דעת נרחב בשאלת ההוצאות, בהכירו את התיק לפני ולפנים, כמי שהיה מודע להתנהלות בעלי הדין ובהכירו את הדינמיקה שהביאה למחיקת התובענה בשלב זה או אחר של הדיון. מעשה של יום ביומו שבית המשפט ממליץ מנימוקים ומטעמים שונים לתובע למשוך את תביעתו ללא צו להוצאות ואין ערכאת הערעור נוהגת להתערב בכגון דא.

7. אלא שלצד כלל אי ההתערבות, קיימים מקרים חריגים מקום בו נפלה טעות משפטית או נתגלו פגם או פסול בשיקול הדעת בעת שקילת פסיקת הוצאות (ע"א 406/80 אלקיים נ' הוברמן, פ"ד לו(4) 416, 418-419 (1982)). במקרים מעין אלה תתערב ערכאת הערעור ותחזיר על כנו את הכלל לפיו "בהעדר נסיבות מיוחדות, אין צידוק לכך שבעל דין שזכה במשפט ייצא בחסרון כיס" (ע"א 9466/05 שווקי נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 16.3.2008) פסקה 31 והאסמכתאות שם). במסגרת קביעת ההוצאות רשאי בית המשפט להתחשב, בין היתר, ב"אופייה של התובענה ומידת מורכבותה, הסעד המבוקש והיחס בינו לבין הסעד שנפסק, היקף העבודה שהושקעה על ידי בעל הדין בהליך ושכר הטרחה ששולם או שבעל הדין התחייב לשלמו. הדרך שבה פועל בעל דין הינה מרכיב חשוב בקביעת שכר הטרחה וההוצאות. בעל דין שאינו נוהג באופן יעיל וגורם להארכה שלא לצורך של ההליך, עלול למצוא עצמו נושא בשכר טרחה בשיעור גבוה מן המקובל, אם הפסיד בסופו של יום" (סיעת ביאליק, שם).

8. דומני כי המקרה דנן הוא אחד מהמקרים הקיצוניים בהם יש מקום להתערבות ערכאת הערעור. המדובר בבקשה לאישור תביעה נגזרת בסכום עתק של כמאה וחמישים מליון ₪ (!!!). הבקשה משתרעת על מאות עמודים, נסבה על אירועים שהתרחשו כעשר שנים לפני הגשתה, ומטבע הדברים הכנת תגובת המערערים דרשה תועפות זמן וטרחה. המשיבים אפילו לא טרחו לשלוח למערער מס' 1 מכתב התראה טרם הגשת התובענה, ולטענתו הופתע עד מאוד למצוא על שולחנו תביעת ענק כגון דא בגין אירועים שהתרחשו כעשר שנים לפני הגשת התביעה. המשיבים הותרו יותר מפעם אחת על ידי כב' הנשיאה השופטת גרסטל כי טוב יעשו אם ישקלו את המשך דרכם, אך למרות זאת עמדו על שמיעת הבקשה, מה שהצריך את המערערים להשקיע זמן נוסף בהכנת החקירה שכנגד של המצהיר מטעם המשיבים. חזרתם של המשיבים מהבקשה, מספר שעות לאחר תחילת חקירתו הנגדית של המשיב 6, ובהמלצה נוספת של בית המשפט, אך מעידה על קלישותה של הבקשה מלכתחילה (לטענת המערערים, כב' הנשיאה, שם).

השופט שיינמן המליץ למשיבים כבר בפתח הישיבה למשוך את הבקשה). המשיבים אינם יכולים לטעון למעין "הסתמכות" על המלצתו של בית המשפט, באשר לא הוצע להם למשוך את הבקשה כנגד אי חיוב בהוצאות. למשיבים הובהר במפורש הן על ידי המערערים והן על ידי בית המשפט, והם אף הצהירו על כך מפורשות לפרוטוקול, כי לא הובטח להם שלא יחוייבו בהוצאות. אף לא ברור מדוע נדרשו המשיבים להליכי בית משפט כדי להגיע לתובנה כי ניתן להידבר עם חברי המושב "ברוח טובה" לגבי האפשרות ליישם את הפרוייקט (שיקול שממילא אינו רלוונטי למערער 1).

בנסיבות חריגות אלה, אנו סבורים כי ראוי לחייב את המשיבים בהוצאות המערערים. עם זאת, בהתחשב בכלל הבסיסי לפיו אין דרכה של ערכאת ערעור להתערב בנושא ההוצאות לא נפסוק את שכר הטרחה הריאלי או הראוי שניתן היה לפסוק לזכות המערערים בערכאה הדיונית.

9. סופו של דבר שהערעור מתקבל והמשיבים ישאו, ביחד ולחוד, בשכר טרחת המערערים בסך של 100,000 ₪ לכל אחד מהמערערים (סה"כ 200,000 ₪) וכן בשכ"ט המערערים בהליך זה בסך של 10,000 ₪ לכל אחד מהמערערים (סה"כ 20,000 ₪).

ניתן ביום, כ"ח בשבט התשע"א (2.2.2011).

תוקן היום, כ"ג באדר א' התשע"א (27.2.2011).

שופט

שופט

שופט